

Muoin meren äärellä sijainneella Sammallahdenmäen maailmanperintökohteella tutustut skandinaavisen pronssikauden hautaröykkiöihin ja sen aikaisen yhteisön kiehtovaan elämään.

Sammallahdenmäki liitettiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 1999, ja se on Suomen ensimmäinen esihistoriallinen muinaisjäänös maailmanperintökohteena. Karun kauniissa kalliomaaisemassa Rauman Lapissa sijaitsevalla alueella on lähes 40 hautarakennelmaa eri muodoissa ja korkeuksissa noin kilometrin matkalla kallioharjanteilla ja kangasmaastossa.

Hautauksia tehtiin noin 1300 vuoden ajan, pronssikaudelta varhaiselle rautakaudelle. Pronssikaudella (1500–500 eaa.) Länsirannikolla vallitsi leudompi ilmasto ja merenkulku toi Skandinaviasta uusia asukkaita, jotka toivat mukanaan polttohautauksen, pronssinkäsittelytaidon ja maanviljelyn.

VASTUULLINEN VIERAILU SAMMALLAHDENMÄELLÄ

- Sammallahdenmäki on muinaismuistolain perusteella rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös, jonka vahingoittaminen on lailla kielletty.
- Sammallahdenmäki on hauta-alue. Muista kunnioittaa hautarauhaa.
- Röykkiöiden päälle kiipeäminen ja kivien siirtely on kielletty. Tämä suojaa sekä röykkiöitä että vierailijoiden turvallisuutta. Ihaile alueen luonnollista järjestystä.
- Huomioi turvallisuus liikkuessasi luonnossa. Kulje vain merkityillä reiteillä.
- Noudata jokaisenoikeuksia ja -velvollisuuksia. Marjoja ja sieniä voi poimia, mutta on erityisen tärkeää, että alueella ei tehdä avotulta eikä grillata.
- Pidä lemmikit kytkettyinä.

Sammallahdenmäki on hyvä päiväretkikohde

1 Kirkonlaattia ja vanhimmat röykkiöt

Kansanperinteessä Kirkonlaattiaksi nimetty nelikulmainen ja matala röykkiö on tutkittu vuonna 1891. Röykkiön keskeltä paljastui ladottu kivimuuri. Kirkonlaattian muoto ja koko on poikkeuksellinen, ja se onkin herättänyt uteliaisuutta.

Kirkonlaattiaan liittyy 1880-luvulta tarina, jonka mukaan kristityt ja hiidet rupesivat kilvan kirkkoa rakentamaan ja sovittiin, että ne, jotka ensin saavat kirkkonsa valmiiksi, soittavat kelloilla. Kristityt nostivat kaksi pylvästä pystyyn, asettivat kellon niiden väliin ja rupesivat soittamaan. Kun hiidet kuulivat soiton, he vihastuivat ja jättivät työnsä kesken. Hiidet siis ehtivät rakentaa valmiiksi vasta kirkkonsa lattian, joka on edelleen jäljellä kalliolla.

Alueen korkeimmalla kohdalla sijaitseva vanhin röykkiö on ajalta 1400–1040 eaa. Röykkiön keskeltä löytyi vuoden 2002 arkeologisissa tutkimuksissa etelä-pohjois-suuntainen arkkumainen kivirakenne. Ajoitus perustuu röykkiöstä löytyneiden palaneiden luiden radiohiilijoiutukseen.

2 Kalliorinteen reunalla olevat röykkiöt

Kalliorinteen reunalla olevilta röykkiöiltä avautuu maisema peltoaukealle, jossa pronssikaudella lainehti meri. Jääkauden jälkeen alkanut maankohoaminen on muuttanut maisemaa merenrannan siirtyessä yhä kauemmaksi. Kun Sammallahdenmäen vanhimmat haudat rakennettiin, muistutti alue maisemaltaan nykyistä ulkosaaristoa. Puustoa ei vielä ollut, ja maisema oli avoin.

Pronssikauden alussa merenpinta oli Sammallahdenmäellä noin 30 m nykyistä korkeammalla. Hautaröykkiöt rakennettiin aivan veden äärelle. Röykkiöalueen länsipuolella sijaitseva Saarnijärvi oli merenlahti. Vanhimmat haudat sijaitsevat mäen korkeimmalla kohdalla. Nuorimmat varhaisen rautakauden haudat (180 eaa.–90 jaa.) on tehty alueelle, joka vielä pronssikauden alussa oli meren alla.

3 Hiidenkiukaat

Reitin keskiosan isot röykkiöt ovat muodoltaan perinteisiä jättiläisen- eli hiidenkiukaista.

Hautaröykkiöiden koko ja muoto vaihtelevat. Sijaintinsa puolesta ne rakennettiin tavallisesti veden läheisyyteen korkeille paikoille. Suurimmat ja näyttävimmät röykkiöt rakennettiin pronssikauden alkupuolella kivistä. Nuorempiin röykkiöihin saatettiin lisätä maata kivien lisäksi. Monet röykkiöt ovat löydöttömiä. Hautaröykkiöt kertovat muutoksesta uskonnossa ja uudenaikaisesta suhtautumisesta vainajiin. Vainajat polttohaudattiin. Uskotaan, että korkealla paikalla vainaja oli lähempänä taivasta ja aurinkoa, ja polttamalla vainajan henki vapautettiin liikkumaan tuonpuoleiseen. Hautaröykkiöiden suuri koko viittaa yhteisön ja suvun merkityksen lisääntymiseen. Näkyvälle paikalle rakennettu röykkiö kertoi maan kuuluvan tietylle yhteisölle. Se saattoi myös merkitä pyhää paikkaa.

4 Spiraalirakenteinen röykkiö

Vuonna 2002 arkeologisesti tutkitun röykkiön sisällä havaittiin erillisiä kivikehiä, jotka muodostavat spiraalimaisen rakenteen. Kivikehät on tehty kallon päälle ennen röykkiön ylempien kivien asettamista. Palanutta luuta löytyi runsaasti röykkiön keskeltä. Suurin osa luun paloista pystyttiin tunnistamaan ihmislukuksi. Luun palojen perusteella vainaja on ollut yli 20-vuotias. Radiohiilijoiutuksen perusteella hautaus ajoittuu vuosien 1320–1000 eaa. väliin.

Maiseman merkitys – maankohoamisen aiheuttama merenrannan siirtyminen muutti maisemaa ja vaikutti yhteisön elämään ja tapoihin.

- Röykkiö
- Korkeuserot
- Paikoitusalue
- Infotaulu
- Puucee

Luontopolku
0,6 km
Röykkiöireitti

1:2000
© Rauman kaupunki 2024
0 100 m

5 Huilun pitkä raunio

Huilun pitkä raunio on tutkittu arkeologisesti vuonna 1891. Tutkimuksissa röykkiön sisältä paljastui lähes koko röykkiön mittainen huolellisesti ladottu kehämuuri. Muurin sisäpuolelta löytyi isoista kivistä koostettu arkkumainen rakennelma ja molemmista päädyistä kivikehät. Näiden rakenteiden perusteella röykkiöön on tehty kolme hautausta.

Maastoon sijoitetut opastekartat helpottavat alueella kulkemista. Opasteet on suunniteltu ja sijoitettu niin, etteivät ne vaikuta merkittävästi maisemaan, mutta näkyvät riittävästi.

6 Kaksoispaasiarkkuhauta

Vuonna 2002 tehtyjen arkeologisten tutkimusten aikana havaittiin läheltä Saarnijärveä ennen tuntemattomia hautaröykkiöitä. Nämä matalat, maasta ja kivistä kasatut rakenteet poikkeavat ulkonäöltään mäen päälle pelkästä kivistä kasatuista röykkiöistä.

Tutkitusta röykkiöstä löytyi kaksi erillistä hautausta, joita yhdisti keskellä sijaitseva iso päätykivi. Hautojen sivuissa oli isompia laakakiviä, jotka muodostivat päätykivien kanssa arkkua muistuttavan rakenteen. Toisesta haudasta löydettiin palanutta luuta sekä Sammallahdenmäen ainoa esinelöytö, pronssinen rannerenkaan katkelma. Sekä rannerengas että palanut luu ajoittavat tämän röykkiön ajanlaskun alun tienoille, vuosien 180 eaa.–90 jaa. välille.

Maailmanperintökohteet

Maailmanperintökohde Vanha Rauma kutsuu sinut tutustumaan kokonaiseen, vuosisatojen aikana muodostu- neeseen pohjoismaiseen puukaupunkiin ja sen elämään.

Vanha Rauma valittiin UNESCO:n maailmanperintökohdeksi vuonna 1991. Se on Pohjoismaiden laajin ja yhtenäisin keskiajalta peräisin oleva puukaupunkialue. Vanhassa Raumassa asutaan, työskennellään ja vietetään vapaa-aikaa ainutlaatuisessa ympäristössä.

Vanhassa Raumassa etäisyydet ovat lyhyitä. Olit sitten tulossa ostoksille, museokierrokselle tai vain aistimaan alueen tunnelmaa, voit liikkua alueella jalan – puodit ja nähtävyydet ovat kävelyetäisyydellä toisistaan. On helppo viehättää tämän 29 hehtaarin alueen ilmapiiristä, joka muistuttaa menneestä ajasta.

Historiallinen kerroksellisuus – Vanhassa Raumassa viehättävä rakennettu kulttuuriympäristö on näkyvissä historiallisine kerroksineen.

VASTUULLINEN VIERAILU VANHASSA RAUMASSA

- Vanhassa Raumassa välimatkat ovat lyhyitä ja palvelut lähellä. Kulje ja liiku alueella ensisijaisesti kävellen ja pyöräillen. Parkkipaikat löytyvät helposti alueen ulkopuolelta.
- Käytä paikallisia palveluita ja suosi paikallisia tuotteita.
- Kunniota alueen asukkaiden yksityisyyttä. Yksityisille sisäpihoille voi mennä ainoastaan kutsuttaessa.
- Huolehdi alueen siisteydestä ja viihtyisyydestä laittamalla roskat roskikseen.
- Vieraile Vanhassa Raumassa ympäri vuoden, myös kesäkauden ulkopuolella.
- Muista paloturvallisuus vieraillessasi Vanhassa Raumassa. Huolehdi esimerkiksi tupakantumpit asiaankuuluvasti sammutettuina roskikseen.
- Ota huomioon, että kesäisin osa kaduista on kävelykatuina, jolloin ainoastaan huoltoajo, kävely ja pyöräily on sallittua rajatulla alueella.

Kiinnostavia museoita ja paikallista kulttuuria Vanhassa Raumassa

1 Pyhän Ristin kirkko, Luostarinkatu 1

Rauman Pyhän Ristin kirkko on rakennettu fransiskaani luostarin kirkoksi 1400-luvun loppupuolella. Uskonpuhdistuksen seurauksena fransiskaaniveljet karkotettiin Raumalta vuonna 1538. Pyhän Kolminaisuuden kirkon palon jälkeen vuonna 1640 Pyhän Ristin kirkosta tuli luterilaisen seurakunnan kirkko.

Keskiaikaisuus on tänäkin päivänä läsnä kirkon seinä- ja holvimaalauksissa sekä monissa arvokkaissa esineissä. Kirkon valkea torni on toiminut merenkulkijoiden maamerkinä.

Kirkon vieressä virtaa Raumanjoki kohti merta. Myöhemmin Nortamonkadun kohdalla joki vaihtuu kuuluisaksi Rauman Kanaliksi.

2 Kauppatori ja Vanha Raatihuone, Kauppakatu 13

Kauppatori on kaupungin sydän, jossa käydään ostoksilla ja pystökaffeella ympäri vuoden. Torin laidalla on komea vanha raatihuonerakennus, joka valmistui vuonna 1776. Barokkityyliä edustava kivirakennus toimi kaupungin hallinnon ja järjestyksenpidon keskuksena vuoteen 1902 saakka. Nykyisin Vanha Raatihuone on yksi Rauman museon vierailukohteista.

Vanha Raatihuone on suljettu restauroinnin ajaksi, ja se avataan vuonna 2026.

3 Naulamäki ja Helsingintori

Naulamäki oli aikoinaan merimiesten ja käsityöläisten asuinalue. Se sijaitsi kaupungin etelä laidalla, ja sen reunamilta alkoivat kaupunkilaisten pellot ja niityt. Naolan talon portinpielet ovat luultavasti vanhimmat säilyneet puuosat kaupungissa.

Sanotaan, että Helsingintori on saanut nimensä siitä, että kaupungin porvarit kokoontuivat tälle paikalle Helsinkiin muuttoa varten. Kuningas Kustaa Vaasa perusti Helsingin kilpailijaksi Tallinnalle vuonna 1550 ja määräsi Rauman porvarit asuttamaan uutta kaupunkia.

Pitsinnypläys on Raumalla vanha perinne. Kaupungissa on nyplätty ainakin 1700-luvun puolivälistä lähtien. Helsingintorilla sijaitseva Nyplääjäpatsas on kunnianosoitus perinteiselle, vuosisatoja säilyneelle käsityötaidolle.

4 Tammela, Eteläpitkätie 17

Tammelan talo on kaikille avoin toiminnallinen näyttelykeskus, jossa esitellään Vanhan Rauman korjaustoimintaa ja UNESCO:n maailmanperintöä. Tammelassa toimii myös vanhojen rakennusosien varaosapankki.

Vanhan Rauman talojen seinissä on ovaalinmuotoiset laatat, joihin on fraktuurakirjaimilla merkitty talojen nimet. Talonnimistä vanhimmat ovat peräisin 1500-luvulta. Nimet on saatu mm. asukkaiden ammateista, etu- tai sukunimistä, maaseudulta muuttaneiden kotipaikoista ja Rauman saarien nimistä.

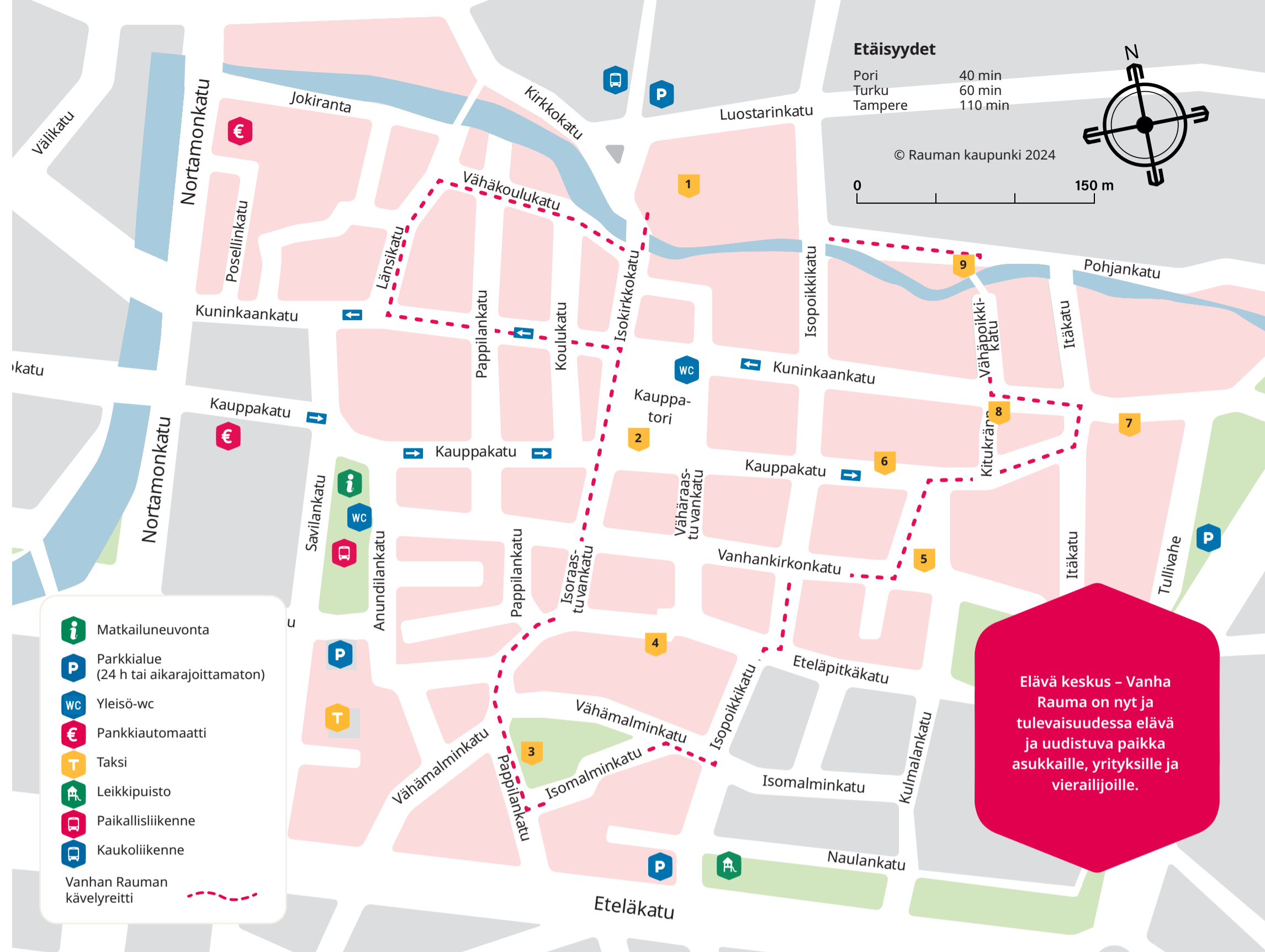
5 Kalatori, Kalliokatu 34

Vanhimman kaupunkiasutuksen oletetaan sijainneen Kalatorin tienoilla. Meren aallot huuhtoivat näitä seutuja vielä 1300-luvulla, mutta maankohoamisen seurauksena meri on väistynyt kauemmaksi ja asutus levinnyt kohti satamaa. Kalatorin kaakkos laidalla puistikon keskellä sijaitsevat Pyhän Kolminaisuuden kirkon rauniot. Seurakuntakirkoksi 1400-luvulla rakennettu harmaakivikirkko tuhoutui tulipalossa vuonna 1640.

6 Marela – laivanvarustajan koti, Kauppakatu 24

Rauman museon vierailukohteisiin kuuluva Marela esittelee talossa asuneen Granlundin laivanvarustajan perheen elämää 1800–1900-lukujen vaihteessa. Kohde on esillä lisäksi vaihtuvia näyttelyitä. Marelan komea päärakennus on toiminut alun perin Rauman vauraimpien porvari- ja laivanvarustajasukujen kotitalona. Päärakennuksen lisäksi tonttiin kuuluvat viereinen Jäkärin talo sekä sisäpihan talousrakennukset. Rakennukset ovat pääosin 1800-luvun alkupuolelta.

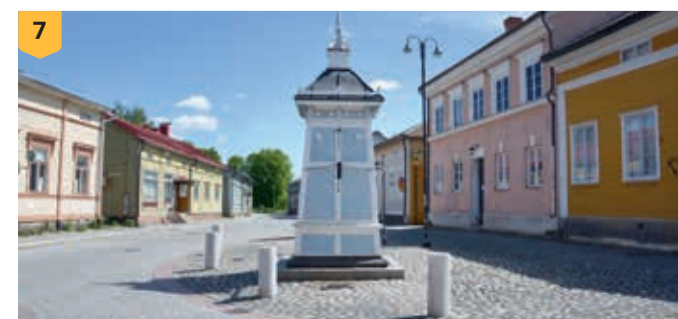

Elävä keskus – Vanha Rauma on nyt ja tulevaisuudessa elävä ja uudistuva paikka asukkaille, yrityksille ja vierailijoille.

7 Hauenguan ja Rauman taidemuseo, Kuninkaankatu 37

Hauenguanossa yhdistyvät Vanhan Rauman kaksi pääkatua, Kauppakatu ja Kuninkaankatu. Kaupunki oli tullilaidan ympäröimä 1600-luvun alkupuolelta vuoteen 1808. Tänä aikana kaupunkiin tultiin Porin tullin kautta, joka sijaitsi tällä kohtaa. Aukion eteläreunalla on Efraim Bromanin vuonna 1795 rakennuttama kaupungin ensimmäinen yksityinen kivitalo. Nykyään siinä ja sen vieressä 1800-luvun alussa rakennetussa Pinnalan talossa toimii Rauman taidemuseo. Tässä osassa kaupunkia on useita kädentaitajien työhuoneita ja myymälöitä.

8 Kitukränn

Kuninkaankadun ja Kauppakadun välissä kulkee Rauman tunnetuin katu, Kitukränn, joka on Suomen kapeimmaksi mainittu katu.

9 Kirsti – merenkulkijoiden ja käsityöläisten koti, Pohjankatu 3

Rauman museon vierailukohteena toimiva Kirsti kertoo raumalaisten merimies- ja käsityöläisperheiden elämästä 1900-luvun alusta aina 1970-luvulle asti. Museo on avoinna kesäkaudella. Kirstin rakennukset ja aidattu pihapiiri antavat käsityksen Rauman kaupunkikuvasta 1800-luvun alussa. Osa Kirstin rakennuksista ajoittuu 1700-luvun alkuvuosikymmenille ja kuuluu Rauman vanhimpiin.

Maailmanperintö

Maailmanperintösopimuksen avulla osoitetaan ja turvataan maailman keskeisten kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden arvo sekä säilyminen kansojen välisen yhteistyön avulla. Maailmanperintökohteet kertovat ihmiskunnalle korvaamattomista arvoista, niissä tulee näkyväksi yhteys menneisyyden ja nykypäivän välillä. Maailmanperintökohteet kertovat suojelun merkityksestä tuleville sukupolville.

Suomessa on tällä hetkellä seitsemän maailmanperintökohdetta: kuusi kulttuuriperintökohdetta ja yksi luonnonperintökohde.

Lue lisää: www.maailmanperinto.fi